АКТЫЎНАЯ АЦЭНКА — НОВАЯ МОДА?

Сусветны трэнд

— Актыўная ацэнка (АА — **Аўт.**) прымяняецца сёння настаўнікамі ў многіх краінах свету. Практыка сведчыць, што менавіта гэтая сістэма навучання дае найбольш адукацыйны эфект, — падкрэсліве **прафесар кафедры педагогікі і менеджменту адукацыі Акадэміі паслядыпломнай адукацыі, кандыдат педагагічных навук, дацэнт Мікалай ЗАПРУДСКІ.** — Найлепшым аргументам у яе падтрымку можа быць адукацыйны досвед Фінляндыі, дзе АА — найбольш распаўсюджаная методыка. Фінскія вучні займаюць самыя высокія пазіцыі ў даследаваннях PISA (Міжнародная праграма па ацэнцы адукацыйных дасягненняў навучэнцаў. — **Аўт.**). Дзякуючы той жа актыўнай ацэнцы, у пяцёрку самых паспяховых еўрапейскіх краін, па выніках PISA, уваходзяць Эстонія і Польшча. Важна, што і наша Міністэрства адукацыі таксама вельмі станоўча ставіцца да актыўнай ацэнкі: з 2013 года ў 10 установах агульнай сярэдняй адукацыі краіны рэалізоўваецца рэспубліканскі інавацыйны праект па яе ўкараненні.

«Насамрэч, ведаць на памяць дзясяткі гістарычных дат — не галоўнае. Куды больш важна — разумець прычынна-выніковыя сувязі тых ці іншых гістарычных падзей».

Між іншым, ідэі, закладзеныя ў яе падмурак, нарадзіліся зусім не на Захадзе, а на беларускай зямлі.

— Пра выдатнага педагога, заснавальніка гуманнай педагогікі, Льва Выгоцкага ведае сёння кожны амерыканскі, польскі і нямецкі настаўнік, — расказвае **намеснік старшыні Таварыства беларускай школы Тамара МАЦКЕВІЧ.** — Ён нарадзіўся ў Оршы, вучыўся ў Маскве... Усе свае ідэі Выгоцкі сфармуляваў у Гомелі — калі выкладаў для беднаты, у педвучылішчы, школе для дашкольных педагогаў. Ездзіў па Беларусі з лекцыямі. А ў Маскву яго запрасілі ўжо хворага — толькі для таго, каб ён паспеў аформіць свае працы. Ідэі Выгоцкага здзейсніліся рэвалюцыю, забяспечылі пераход ад педагогікі ведаў — да педагогікі развіцця. Яны былі распрацаваны для нашага псіхатыпу і ментальнасці, таму так добра прыжываюцца ў Беларусі, ва ўсёй Еўропе і на кантынентах, дзе жывуць пераселенцы з Еўропы.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Святлана ІВАНЮШЫНА, настаўніца пачатковых класаў сярэдняй школы №1 горада Лагойска: «Хто змог веды гэтыя ў сэрцы прыняць, інакш больш не зможа, бадай, працаваць!»

Інтрыга на ўроку

Між іншым, Таварыства беларускай школы ўжо не першы год арганізуе праграму дыстанцыйнага навучання актыўнай ацэнцы. Да руху педагогаў, якія пажадалі пераглядзець свае метады навучання, далучаюцца ўсё новыя энтузіясты, прычым з ахвотных трапіць на дыстанцыйныя курсы ўтвараецца конкурс. Попыт перавысіае магчымасці. Сёлета пасведчанні атрымалі 72 педагогі, якія цягам шасці месяцаў пад кіраўніцтвам ментараў крок за крокам спасцігалі новую філасофію і ўводзілі ў сваю практыку элементы актыўнай ацэнкі.

Слухачы дыстанцыйных курсаў канстатавалі: атмасфера ў класах з актыўнай ацэнкай стала больш добразычлівай, навучанне — больш матываваным, самаацэнка вучняў — больш высокай, а самі дзеці — больш камунікабельнымі.

— Дыскусія, якая завязваецца на ўроку, працягваецца цяпер і на перапынку, што не можа не радаваць педагога, — прызнаецца **настаўніца гісторыі і грамадазнаўства сярэдняй школы №5 горада Смаргоні Ларыса ВАЛЫНЕЦ.** — Для мяне вельмі важна, каб мае вучні здабывалі веды для сябе, а не для адзнак. Насамрэч, ведаць на памяць дзясяткі гістарычных дат — не галоўнае. Куды больш важна — разумець прычынна-выніковыя сувязі тых ці іншых гістарычных падзей.

«Актыўная ацэнка лечыць страх перад выстаўленнем адзнакі, яна змяняе стаўленне дзяцей да навучання. Да іх прыходзіць большая адказнасць, бо яны аказваюцца ў сітуацыі, калі самі асэнсоўваюць кожны этап сваёй дзейнасці».

— Актыўная ацэнка не дазваляе ведам прайсці міма вучня, што часта бывае на звычайным уроку, — падтрымлівае калегу **настаўніца гісторыі Бобрскага вучэбнага-педагагічнага комплексу яслі-сад—сярэдняя школа Крупскага раёна Яніна ПУШКІНА.** — Самі дзеці кажуць, што, калі на ўроку прысутнічае ключавое пытанне, становіцца больш цікава працаваць, бо захоўваецца інтрыга.

— Нашы вучні маюць залежнасць ад адзнак. Яны прызвычаіліся атрымліваць іх на кожным уроку, — канстатуе **настаўніца замежнай мовы сярэдняй школы №18 г. Пінска Наталля ГЕРМАН.** — Актыўная ацэнка лечыць страх перад выстаўленнем адзнакі, яна змяняе стаўленне дзяцей да навучання. Да іх прыходзіць большая адказнасць, бо яны аказваюцца ў сітуацыі, калі самі асэнсоўваюць кожны этап сваёй дзейнасці, вучацца быць неабыякавымі, актыўна прымаць рашэнні і планаваць.

А калі паспяховасць у класе, дзе выкарыстоўваецца актыўная ацэнка, паляпшаецца ў некаторых вучняў усяго за дзве вучэбныя чвэрці на 1—3 балы, гэта не можа не зацікавіць адміністрацыю і калег, якія пра актыўную ацэнку мала што чулі.

Каб рукі не апускаліся...

Адна з галоўных праблем, пра якую кажуць педагогі, заключаецца ў тым, што часцей за ўсё ўкараняць актыўную ацэнку ім даводзіцца ў сваёй школе ў адзіночку. Значна прасцей было б, калі б і іншыя настаўнікі-прадметнікі выкарыстоўвалі тую ж методыку. Ёсць меркаванне, што выкарыстанне актыўнай ацэнкі ў чыстым выглядзе магчыма толькі ў пачатковай школе, дзе ў першым і другім класах уведзена безадзнакавая сістэма навучання і дзе ацэньванне носіць якасны характар. Да таго ж і вучняў там чатыры гады вядзе адзін педагог...

Польскія трэнеры Цэнтра грамадзянскай адукацыі Іаанна Соцька і Агнешка Агусінська правялі для беларускіх педагогаў майстар-клас на тэму «Змена падгание змену». Падчас яго настаўнікі пераканаліся, што любыя змены нясуць як новыя шанцы і магчымасці, так і пагрозы. Стратэгія прымусу — не лепшы саюзнік ва ўкараненні актыўнай ацэнкі. Хутчэй, наадварот: прымус выклікае варожасць з боку педагогаў, якія вымушаны падпарадкоўвацца свайму кіраўніцтву насуперак уласным перакананням. Адзінае, што прымушае іх прыняць змены, — гэта страх страціць працу. У Польшчы ёсць шмат прыкладаў, калі вучні, у якіх толькі адзін настаўнік практыкаваў на сваіх уроках актыўную ацэнку, натхнялі на яе засваенне і іншых педагогаў.

«Блізкія нам ідэі літаральна лунаюць у паветры, але не трэба крыўдзіцца на тых, хто іх не разумее і не прымае. Свядомасць вельмі цяжка змяніць, бо мы шмат гадоў працавалі па-іншаму».

— Актыўная ацэнка — галоўны вораг фармалізму. Я працую з ёй ужо чацвёрты год плюс вяду ў раёне пастаянна дзеючы семінар па актыўнай ацэнцы, — дзеліцца сваім досведам **дырэктар сярэдняй школы №2 горада Століна Ала ЛАЗІЦКАЯ.** — З чаго пачынаць? Спачатку трэба знайсці хоць бы аднаго аднадумца ў школе, каб было лягчэй. Блізкія нам ідэі літаральна лунаюць у паветры, але не трэба крыўдзіцца на тых, хто іх не разумее і не прымае. Свядомасць вельмі цяжка змяніць, бо мы шмат гадоў працавалі па-іншаму. Але калі мы жадаем, каб дзіця развівалася, то мы да яго павінны прыстасоўвацца, а не яно да нас. Са сваімі васьмікласнікамі я працую па актыўнай ацэнцы з пятага класа, з дзесяцікласнікамі — з сёмага. І, як вынік, мы ўжо не можам працаваць па-іншаму. Галоўнае, каб рукі не апускаліся. Нават калі ты будзеце ненавідзец жыць па законах актыўнай ацэнкі, бо зваротная сувязь — вельмі працаёмкі працэс, вы ўсё роўна ўжо не зможаце зрабіць выгляд, што гэтага досведу не было ў вашым жыцці, бо ваша свядомасць ужо змянілася.

Новая роля педагога

Паколькі ключавым элементам стратэгіі АА з'яўляецца пастаянная інтэрактыўная зваротная сувязь, выпускнікоў дыстанцыйнага курса цікавіла, як можна зменшыць час- і працаёмкасць настаўніцкага каментарыя?

— Зваротная сувязь — гэта магчымасць выратаваць і вярнуць у адукацыйны працэс найбольш слабых вучняў, бо дзецям нецікава, калі ў класе адбываецца разбор толькі найбольш тыповых памылак. Кожны хоча чуць, найперш, пра сябе — пра свае поспехі і няўдачы, — падкрэслівае Мікалай Запрудскі. — Я мяркую, што адзін са спосабаў зменшыць працаёмкасць — выкарыстоўваць зваротную сувязь як мага часцей. Тады яна ўбудуецца ў вашу сістэму і вам стане прасцей працаваць. А калі выкарыстоўваць зваротную сувязь толькі эпізадычна, то сістэмай яна ніколі не стане. А яшчэ трэба распрацаваць стратэгію: дзе мы ставім адзнаку, а дзе забяспечваем вучню зваротную сувязь...

Дарэчы, польскія настаўнікі стварылі ў «Фэйсбуку» суполку «Сшыткі АА», дзе яны абменьваюцца досведам, фотаздымкамі, карысным ідэямі і парадамі. Яны лічаць правільным, калі новае не навязваецца зверху, а ідзе знізу і развіваецца натуральным шляхам. Беларускія настаўнікі таксама вырашылі скарыстаць сацыяльную сетку ў якасці пляцоўкі для аб'яднання аднадумцаў і стварылі ў «Фэйсбуку» суполку «Актыўная ацэнка як новая стратэгія навучання».

Надзея НІКАЛАЕВА. nikalaeva@zviazda.by

Прафесар кафедры педагогікі і менеджменту адукацыі Акадэміі паслядыпломнай адукацыі, кандыдат педагагічных навук, дацэнт Мікалай ЗАПРУДСКІ:

— Сёмігадовы вопыт укаранення ў Беларусі актыўнай ацэнкі сведчыць, што яна можа паспяхова прымяняцца ў нашай школе. У 91-м артыкуле Кодэкса аб адукацыі пералічаны патрабаванні да адукацыйнага працэсу. І там, у прыватнасці, ёсць патрабаванне выкарыстоўваць кампетэнтнасны падыход. Актыўная ацэнка якраз і фарміруе ў вучняў такія ключавыя кампетэнцыі, як адказнасць, узаемадзеянне і самастойнасць.

Для педагога актыўная ацэнка — гэта прыняцце іншай уласнай прафесійнай пазіцыі і сваёй ролі на ўроку. Акрамя таго, гэта разуменне іншай, самастойнай, пазіцыі дзяцей вучня. Гэта шлях да змен як унутры сябе, так і навокал.

ДАВЕДКА «ЗВЯЗДЫ»:

Актыўная ацэнка — гэта стратэгія навучання, у межах якой вучні маюць магчымасць пастаянна бачыць і разумець свае поспехі (і радавацца ім), памылкі (працаваць над імі). Актыўная ацэнка падказвае вучню, у якім кірунку рухацца далей, матывуе і прыбліжае брацца на сябе адказнасць за сваё навучанне.

Пры актыўнай ацэнцы ў вучня няма залежнасці ад адзнакі. Адна са стратэгій АА — вучымся на памылках. Калі педагог дае магчымасць памыляцца, істотна змяняюцца паводзіны вучняў, яны смялей пачынаюць выказваць, дзяліцца цікавымі ідэямі, задаваць пытанні, агучваць гіпотэзы.

Пры выкарыстанні метаду АА вельмі важным з'яўляецца супрацоўніцтва школы і бацькоў, якія трэба зрабіць сваімі саюзнікамі. Яна грунтуецца на супольным абмеркаванні дасягненняў дзяцей у працэсе навучання і стварэнні найлепшых умоў для іх развіцця.

ВАДА ЗБІРАЕ АХВЯРЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Як жа вызначыць, калі тоне чалавек? Па шматлікіх кінафільмах складваецца ўражанне, нібыта ён крычыць пра гэта. Але насамрэч усё адбываецца зусім не так.

— Такія выпадкі здараюцца вельмі рэдка. Як толькі чалавек нечакана для сябе глыбнуў вады, яна перакрывае верхнія дыхальныя шляхі. І нават калі гэтага не адбылося, то чалавеку, які тоне і вынырвае з вады, хапае часу толькі на тое, каб хутка выдыхнуць і ўдыхнуць, пасля чаго ён адразу ж зноў апынаецца пад вадой. І часу на крык ужо не застаецца. Гэты момант вызначыць можна па не зусім адэкватных паводзінах плыўца: ён пачынае махаць рукамі, біць імі па вадзе, вядзе сябе, як паплавок, — паказваецца з-пад вады і тут жа знікае.

НЕ ПАЙСЦІ Б НА ДНО САМОМУ...

Пазамінулым летам у Мастоўскім раёне мужчына рыбачыў на Нёмане. Раптоўна ён пабачыў хлопчыка, які тануў на сярэдзіне ракі. Не раздумваючы, рыбак скокнуў у ваду і паплыў да яго. Але не ўлічыў моцнай плыні, якая і аднесла далёка ад берага. Драму на рацэ пабачыла жанчына, якая там адпачывала. Яна ўхапіла з сабой выратавальны круг і паплыла з ім туды. Пакуль яна дабралася да сярэдзіны ракі, мужчына ўжо пайшоў пад ваду, а хлопчык з апошніх сіл яшчэ трымаўся на вадзе. Круг кабета і дацягнула да берага...

Часцей за ўсё тонуць тыя людзі, якія ўмеюць плаваць.

— Вось менавіта таму можна сказаць на першы погляд парадаксальную рэч: часцей за ўсё тонуць тыя людзі, якія ўмеюць плаваць, — працягвае Алег Баразна. — Чалавеку, які бачыць, што камусьці на вадзе патрэбная дапамога, але сам плавае слаба або няўпэўнена сябе адчувае ці не ведае асаблівасцяў акваторыі, лепш туды не трэба. Як бы гэта цынічна ні гучала, але тады рызыкуе адбыцца не адна смерць, а дзве ці нават болей. Але ў любым выпадку трэба максімальна пазбягаць кантакту з тым, хто церпіць бедства. Таму з сабой трэба захапіць вяроўку, моцную галіну, якую-небудзь вопратку. Ды і падплываць да чалавека, які тоне, абавязкова трэба са спіны ці збоку. Гэта неабходна для таго, каб ён не ўбачыў вас раней часу і не пацягнуў міжволі пад ваду...

«МЯДЗВЕДЖАЯ ПАСЛУГА» СУТАРГІ

Даволі часта падчас купання ў плыўцоў зводзіць нагу ці руку. Гэта можа быць рэакцыяй арганізма на халодную ваду. Але ў сітуацыі, калі адна з канечнасцяў раптам перастае дзейнічаць і адчуваецца рэзкі боль, нічога добрага няма. Як жа ўратавацца ад сябе?

— Самы просты спосаб пазбавіцца ад сутаргі — гэта ўзяцца рукой за вялікі палец праблемнай нагі і тут жа максімальна яе выпрастаць, а ступню цягнуць на сябе, — раіць Алег Баразна. — Мышца расслабіцца, і сутарга пройдзе. Яшчэ можна легчы на вадзе і максімальна расслабіцца. Лепш за ўсё распластацца на спіне, пры гэтым удыхаючы паветра на поўныя грудзі. Яно і будзе трымаць вас на вадзе, нібыта паплавок. Акрамя таго, мы рэкамендуем усім да купальніка ці плаўак прышпіліць англійскую шпільку. Ёй можна будзе кальнуць у найбольш цвёрдае і балючае месца, і ўсё будзе нармальна.

СМЯРОТНЫЯ «БЕЛАРУСКІЯ МАЛЬДЫВЫ»

Як правіла, дно акваторый зоны адпачынку, якія кантралюецца ратаўнікамі, ачышчана ад іншых прадметаў. Рызыка сутыкнуцца з нейкім прадметам на дне там мінімальная. Часта людзі атрымліваюць траўмы з-за скакання з дамбаў, пласцін, шлюзаў, плытоў. Як правіла, гора-плыўцы пашкоджваюць сабе шыйныя пазванкі. Чалавек на ўсё жыццё застанецца інвалідам...

— Усяго ж сёння на тэрыторыі Беларусі дзейнічаюць 66 ратаўнічых станцый Таварыства ратавання на водах і каля 130 пастоў, — падлічвае Алег Баразна. — Сёлета апошніх прыбавілася за кошт сезонных, бо іх адкрываюць выканаўчыя камітэты, каб папярэдзіць няшчасныя выпадкі. Актыўна пачалі з'яўляцца і ведамасныя пасты на вадаёмах, узятых у арэнду арганізацыямі. Нам гэтая дапамога вельмі патрэбна, бо больш за 10 тысяч рэк і 20 тысяч азёр Беларусі мы не закрыем. Наша таварыства кантралюе ўсяго каля 2% акваторыі краіны. Таму і мы будзем супрацоўнічаць з ведамаснікамі — напрыклад, рыхтаваць для іх кваліфікаваных ратаўнікоў.

На балансе многіх арганізацый знаходзяцца так званыя тэхнічныя вадаёмы. Гэта разнастайныя копанкі, сажалкі, меліяратыўныя каналы, кар'еры... Статыстыка сведчыць: тры з пяці няшчасных выпадкаў адбываецца менавіта на іх. І хоць гэтыя рукатворныя водныя аб'екты знаходзяцца часцяком на тэрыторыях прадпрыемстваў, аматараў адпачынку гэта не спыняе. Не зважаючы яны і на тое, што, калі здарыцца бяда, на дапамогу не прыйдзе з-за гэтай акаліччнасці ніхто. А калі, крый Божа, бяда здараецца, то «пад раздачу» на інтэрнэт-форумах трапляюць усе. Акрамя, вядома, саміх вінаўнікаў здарэння.

Фота Сергея НІКАНОВІЧА.

Сёлета на вадаёмах Беларусі загінулі 56 чалавек — гэта самы нізкі паказчык за апошнія 37 гадоў. Летась жа яны адабралі 419 жыццяў за ўвесь год.

Самыя вядомыя кар'еры ў нас месцяцца ў Ваўкавыскім раёне. Гэта так званыя «беларускія Мальдывы». Летась там перакапалі дарогу, і плынь названых гасцей на гэты выбтворчы аб'ект значна знізілася. Акрамя таго, там пастаянна праходзяць рэйды. Што да інтэрнэт-форумаў, то выказацца аб тым, што з кар'ера можна зрабіць паўнавартасную зону адпачынку, можа толькі дылетант. Там жа глыбіня велізарная, налічвае дзясяткі метраў. А беразі вельмі няўстойлівыя. Імгненна пад нагамі можа паехаць грунт, ды яшчэ і зверху накрые. Вось і самаробная магіла атрымалася. Непадалёк ад Заслаўя такім чынам летась патанула некалькі адзінак тэхнікі. І адну машыну не выцягнулі дагэтуль. Так што прыгажосцю кар'ераў лепш любавацца здалёк. Хоць яны і вабяць да сябе.

Яшчэ адзін галаўны боль для ратаўнікоў — гэта выкарыстанне забароненых для плавання прадметаў. Людская фантазія па гэтай часткі невычэрпная.

— Нават на бухтах для кабелю ў нас плаваюць, — прыгадвае Алег Баразна. — Не ўлічваюць, аднак, што плошча «бліна» вельмі маленькая. І варта толькі націснуць крыху мацней, як гэтая самая бухта зойме вертыкальную пазіцыю. А чалавек імгненна апынецца ў вадзе. Звязваюць і самаробныя плыты з дошак ці бутэлек, якія разбалваюцца на сярэдзіне вадаёма, і на надзіманых матрацах і гумавых кругах плаваюць, якія здзімаюцца вокамгненна... І вось што замінае ўзяць звычайную лодку ці арандаваць на час катамаран?

Валяр'ян ШКЛЕННІК.

Навіны. Факты. Каментары

На жнівень ёсць месцы ў санаторыі

На аздараўленне і санаторна-курортнае лячэнне сёлета выдаткавана звыш 1,5 трлн рублёў, што дазволіць аздаравіць звыш 700 тысяч чалавек.

Да 25 мая санітарная служба, упраўленні адукацыі і аховы здароўя павінны завяршыць прыёмку 154 аздараўленчых летнікаў на 28 тысяч месцаў. Чакаюць гасцей і 113 санаторыяў на 28 тысяч месцаў. Дарэчы, дзесяць гадоў таму першую пераатэстацыю прайшоў 101 санаторый на 25,5 тысячы месцаў.

— Абавязковую атэстацыю санаторна-курортных арганізацый мы плануем завяршыць да сярэдзіны ліпеня, — тлумачыць **дырэктар Рэспубліканскага цэнтра па аздараўленні і санаторна-курортным лячэнні насельніцтва Генадзь БАЛБАТОЎСКІ.** — Атэстацыя наогул праводзіцца кожныя пяць гадоў. Сёлета цэнтр унёс дадаўленыя часу змяненні. Да існуючых першай, другой і трэцяй катэгорый дададзена яшчэ вышэйшая. Катэгорыя залежыць ад колькасці атрыманых балаў пры атэстацыі, што, у сваю чаргу, залежыць ад матэрыяльна-тэхнічнай базы і медыцынскага складніка. Зразумела, чым лепшая першая і багацейшы другі, тым вышэйшая катэгорыя.

Колькасць замежных грамадзян, якія едуць у нашы санаторыі, пакуль стабільна расце. Галоўным чынам да нас едуць расіяне, якія спыняюць выбар на лепшай матэрыяльна-тэхнічнай базе і самым адметным прыродным патэнцыяле. Беларусі бок ужо ў найбліжэйшых месяцы плануе ажыццявіць бязвізавае наведванне нашых санаторыяў для дзесятка-двух краін.

Наогул, колькасць ложкаў у аздараўленчых установах дазваляе штогод размяшчаць каля 1 млн 300 тыс чалавек пры сярэднегадавым запаўненні каля 90 працэнтаў. Адметна, што ўстойлівы попыт на пуцёўкі ў першым квартале дазволіў спрацаваць арганізацыям без страт. Запаўняльнасць аказалася супастаўнай з адпаведным перыядам мінулага года. Аднак на летні перыяд, у адрозненне ад папярэдніх гадоў, назіраецца пэўнае зніжэнне продажу пуцёвак. Так, калі на чэрвень і ліпень забраніравана і выкуплена больш за 95 працэнтаў пуцёвак, то на жнівень у сярэднім па краіне яшчэ застаюцца незапоўненымі каля 30 працэнтаў.

На дзіцячую аздараўленчую летнюю кампанію выдаткавана звыш 345 млрд рублёў, з якіх 5,4 млрд — на падрыхтоўку матэрыяльна-тэхнічнай базы. Аздаравіць за тры летнія месяцы плануецца 350 тысяч дзяцей. Датацыі на пуцёўкі павялічацца ў параўнанні з мінулым годам у сярэднім на 14 працэнтаў. У круглагадовых лагеры датацыя складзе 1 600 тысяч рублёў пры прагназаваным сярэднім кошце пуцёўкі каля 3 800 тысяч, у дзённым — 660 тысяч пры сярэднім кошце пуцёўкі 1 036 тысяч, профільным, не менш за 9 дзён, — 680 тысяч пры планавым кошце 910 тысяч, лагеры працы і адпачынку — 740 тысяч пры кошце 1 048. Упершыню сёлета зацверджаны датацыю і спартыўна-аздараўленчым лагеры — гэта будзе 1 800 тысяч пры кошце пуцёўкі звыш 4 млн. Бацькоўская аплата, як правіла, складае каля 10 працэнтаў. Розніца паміж коштам і бацькоўскай аплатай кладзецца на плечы прафсаюзаў, прадпрыемстваў, уласнікаў.

Святлана БАРЫСЕНКА. protas@zviazda.by

ПАЧАЛАСЯ ПРАХОДКА ВЕРТЫКАЛЬНЫХ СТВАЛОЎ

Праграмай развіцця мінеральна-сыравіннай базы Рэспублікі Беларусь, зацверджанай урадам краіны, прадугледжана ўзвядзенне Петрыкаўскага горна-ўзбагачальнага камбіната, які ўвойдзе ў аб'яднанне «Беларуськалій». Учора на Петрыкаўскім радовішчы калійных соляў, што у Гомельскай вобласці, ва ўрачыстай абстаноўцы дадзены старт праходцы вертыкальных ствалоў будучага рудніка. Усяго іх будзе тры — скіпавы для пароды, клецявы для пад'ёма людзей і абсталявання і паветрападавальны. Глыбіня кожнага складзе прыкладна 850 метраў.

Унікальныя па сваёй тэхналогіі работы выконвае Салігорскае ААТ «Трэст Шахтаспецбуд». Прадпрыемства — адзінае ў свеце, якое будуе вертыкальныя ствалы на грунтах са складанай гідрагеалогіяй. Работы пачаліся пасля працяглай па часе і працаёмкай штучнай замарозкі абводненых грунтаў вакол першага з будучых ствалоў — скіпавага — і выканання цэлага шэрагу іншых падрыхтоўчых мерапрыемстваў, у тым ліку водапаніжэння.

У свой час менавіта гэты калектыў узвёў такія ж складаныя інжынерныя збудаванні — вертыкальныя ствалы будучых шахт — на Чырвонаслабодскім і Бярозаўскім рудніках, а цяпер прымае самы актыўны ўдзел ва ўзвядзенні Гарлыкскага горна-ўзбагачальнага камбіната ў Туркменістане. Там ён прыйшоў на выручку туркменскім сябрам пасля няўдалай спробы турэцкай кампаніі «раскурорыць» багатыя залежы калійных соляў пад Гарлыкам. Аб працоўных справах славутага калектыву нядаўна расказаў у сваім інтэрв'ю «Звяздзе» старшыня савета дырэктараў акцыянернага таварыства Валерый Старцаў (гл. нумар за 27 красавіка).

Крыху раней у гутарцы з айчыннымі журналістамі генеральны дырэктар трэста Дзяніс Дзіулін падкрэсліў: мы робім усё, каб з першых крокаў гэта была самая сучасная будоўля; пакажам лепшае, што ўмеем.

Наша газета будзе сачыць за ходам надзвычай важнай для эканомікі краіны новабудоўлі і трымаць сваіх чытачоў у курсе.

Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ.

Што жывём, то вучымся

Падзеяй для ўсіх, хто шануе і чуе беларускую мову, стаў у свой час «Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем», які выйшаў у Мінску ў 1991 годзе.

Яго аўтар (сапраўды — аўтар, а не перакладчык!) Зміцер Санько выдаў тады, чвэрць стагоддзя назад, унікальную, да часу, кнігу, якую збіраў, укладаў шмат гадоў. Цяпер таго слоўніка не знойдзеш нідзе — нават букіністычная крама не падорыць сустрэчу з цёплым, светлым зборнікам беларускіх, пазбаўленых перакладу-калькі, прыказак, прымавак, фразем. Ва ўсіх, для каго родная мова — не толькі прадмет, а і складнік душы, частка сэрца, «Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем» — на пачэсным месцы ва ўласным кнігазборы. У мяне, як, пэўна, і ў многіх, на рабочым стале, каля камп'ютара, побач з кнігамі Фёдара Міхайлавіча Янкоўскага, Янкі Брыля, Алеся Каўруса, Васіля Віткі, Рыгора Барадуліна, у адным стосіку з кнігамі-дарадцамі, і гэты слоўнік.

А зараз Зміцер Санько дадаў да зробленага раней — толькі што выйшаў з друку даведнік-мінімум «А як па-беларуску?». Усяго 16 старонак! А колькі асалоды (і натхнення — на творчасць, на добрыя справы!) прыносяць яны!.. Паслухайце самі: «Плёткі старой цёткі» (гэта: «Бабушкины сказки»); «Як пшаніцу прадаўшы» («Без задних ног»); «Трэба нахіліцца, каб з ручая напіцца»; «Няма Саўкі — няма ўпраўкі»; «Хто сам сябе сцеражэ, таго і бог беражэ»; «За дурной галавою і нагам няма спакою»; «Багаты Хадот: сабака ды кот»; «У каго добра вядзецца, у таго і певень нясецца», «Калі бог не дасць смерці, дык не возьмуць і чэрці»; «Загляне сонца і ў наша ваконца»; «Абы хлеб быў, а мышы збягуцца»...

Дарэчы, за гады, што мінулі з 1991-га, Зміцер Санько знайшоў і новыя адпаведнікі: «Лепей птічка ў руцэ, чым бялюга ў рацэ» («Лучше синица в руках, чем журавль в небе»); «За чужым плотам — не мой клопат» («Моя хата с краю»); «Жменя да жмені — будзе поўная вярэня» («Копейка рубль бережет»); «Чалавек маракуе, а бог выракуе» («Человек предполагает, а господь располагает»)...

Чытайце! Атрымлівайце задавальненне, ідзіце следам за Зміцерам Санько. Між іншым, гэта якраз ён зрабіў усё магчымае і немагчымае, каб у свой час пабачыла свет факсімільнае выданне легендарнага «Падручнага расійска-крыўскага (беларускага) слоўніка» В. Ластоўскага.

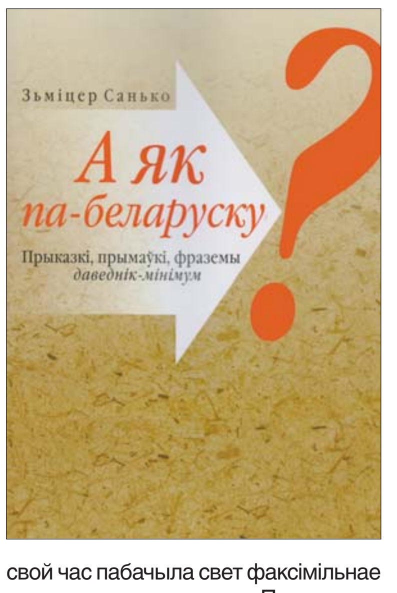

Максім ПРЫМАКА.